

badania ewaluacyjnego w zakresie Oceny wpływu realizacji
wybranych działań IV osi POIR oraz programów KE na rozwój
jednostek naukowych, pobudzenie współpracy i komercjalizacji
oraz rozwój kadr B+R a także na umiędzynarodowienie nauki
polskiej i możliwości budowania partnerstw międzynarodowych
w celu aplikowania do Programu Ramowego UE

Moduł III: ERA-NET

Wersja: 03.02.2020

Autorzy:

Adam Płoszaj

Anna Borowczak (rozdział dotyczący komplementarności)

Cele badania

Ogólnym celem badania było zbadanie wpływu programów finansowanych przez Komisję Europejską, w których uczestniczy NCBR (inicjatywy wielostronne ERA NET, ERA NET plus i ERA NET COFUND) na:

- umiędzynarodowienie nauki polskiej,
- budowanie partnerstw międzynarodowych,
- aplikowanie do Programów Ramowych UE.

W badaniu postawiono trzy cele szczegółowe:

- ocena atrakcyjności programów międzynarodowych finansowanych przez Komisję Europejską, w których uczestniczy NCBR, z punktu widzenia potencjału polskich jednostek naukowych,,
- ocena specyfiki i trwałości współpracy z jednostkami zagranicznymi oraz korzyści dla uczestników projektów, w tym związanych ze skutecznym ubieganiem się środki z programów ramowych UE.
- ocena efektów programów międzynarodowych finansowanych przez Komisję Europejską (inicjatywy wielostronne ERA NET, ERA NET plus i ERA NET COFUND) realizowanych przez NCBR.

Przedmiot badania

- Moduł III badania dotyczy polskiego udziału w inicjatywach wielostronnych ERA-NET, ERA-NET Plus oraz ERA-NET COFUND dofinansowywanych w ramach 6. i 7. Programu Ramowego (6PR i 7PR) oraz programu Horyzont 2020 (H2020).
- W celu zachowania zwięzłości wywodu w dalszej części tekstu te trzy inicjatywy będą czasami określane zbiorczym terminem „programy typu ERA-NET”, „projekty typu ERA-NET” lub „ERA-NET”.
- Do końca 2019 r. NCBR uczestniczył w realizacji 72 inicjatyw ERA-NET – czyli sieci tematycznych tworzonych przez agencje krajowe finansujące działalność badawczo-rozwojową (B+R). Część programów ERA-NET jest koordynowana przez Narodowe Centrum Nauki (NCN).

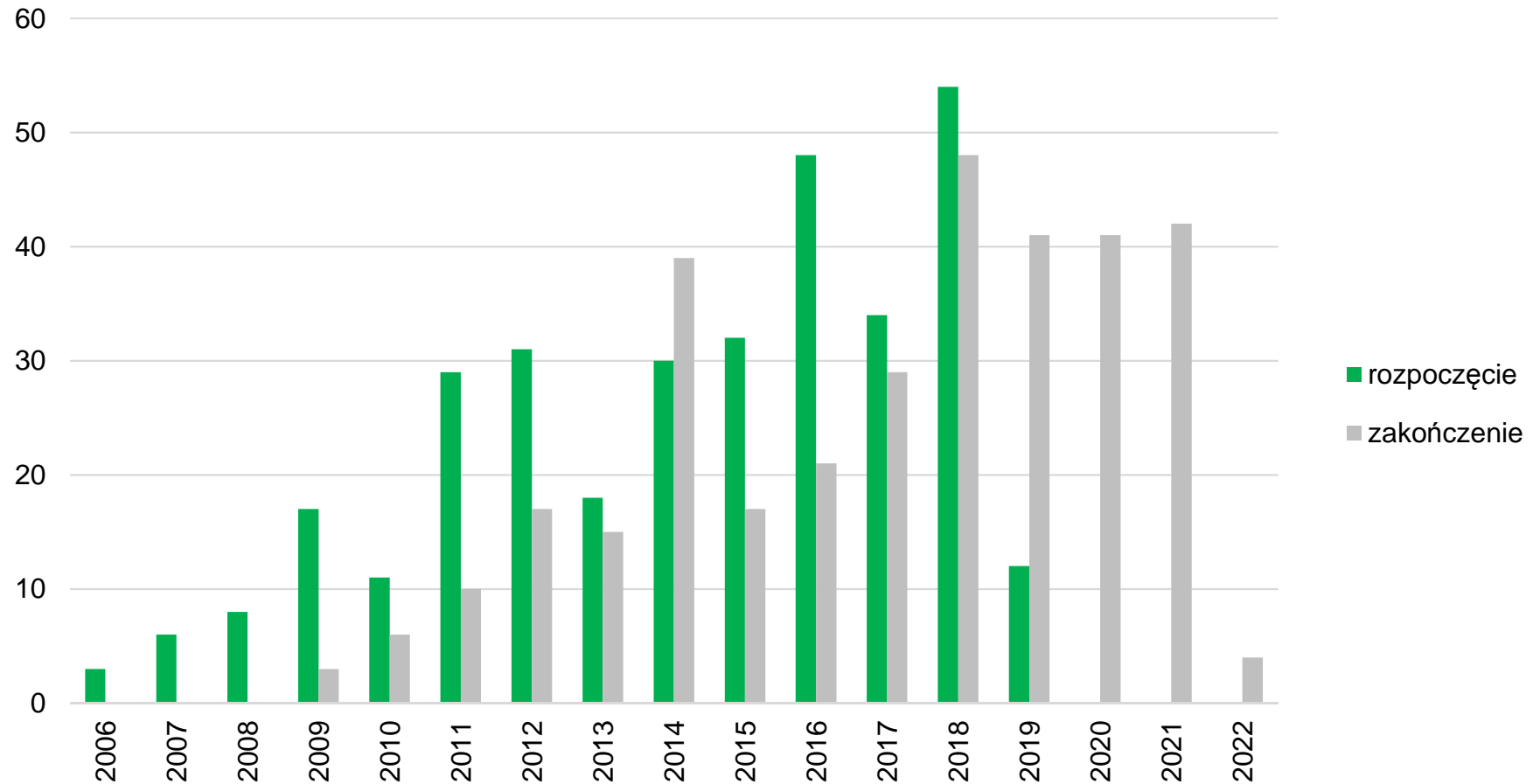
MNT-ERA.NET E-Rare-3
BiodivERsA2 EMRP
ERA-IB-2
BONUS
WaterWorks2015
ERAcSysMed
AALS
ARIMNet
FLAG-ERA
ERASysBio
MarTERA
WOODWISDOM-NET
SusCrop MATERA ERANet
EMPIRWoodWisdom-Net-2
NEURON ICT-AGRIM-ERA.NET
Eurostars Geothermica
SAFEFOODERA
ERA-CVDETB-PRO
ERANet-LAC
SmartGridPlus
DemovWind
FOOD

Przedmiot badania – projekty ERA-NET w Polsce

- Do końca listopada 2019 r. podmioty z Polski uczestniczyły w realizacji 392 projektów typu ERA-NET (programu NCBR i NCN zliczane łącznie), co stanowiło około 8,2% wszystkich projektów. Liczba projektów z polskim udziałem systematycznie rośnie, jednak odsetek takich projektów nie wykazuje wyraźniej tendencji – raczej można mówić o zmienności, która może mieć losowy charakter (10,2% w 6PR, 7,5% w 7PR oraz 8,5% w H2020).
- W latach 2006-2019 NCBR podpisał z polskimi instytucjami umowy dofinansowujące realizację 333 projektów typu ERA-NET. W te projekty zaangażowanych było w sumie 349 polskich partnerów projektów.

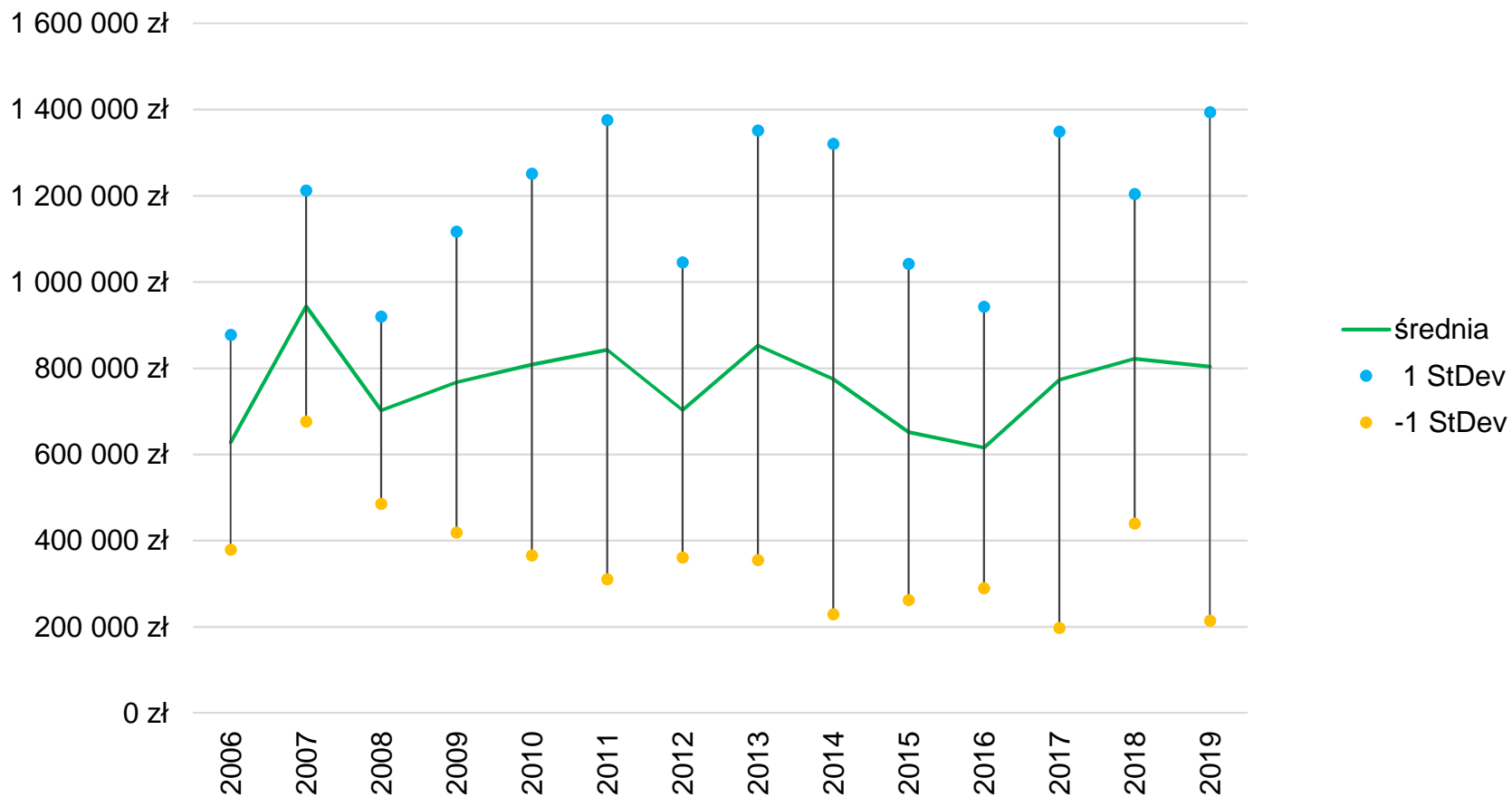
Polscy partnerzy w projektach typu ERA-NET

LICZBA PROJEKTÓW ERA-NET Z POLSKIMI PARTNERAMI
ZAKOŃCZONYCH I ROZPOCZĘTYCH W DANYM ROKU

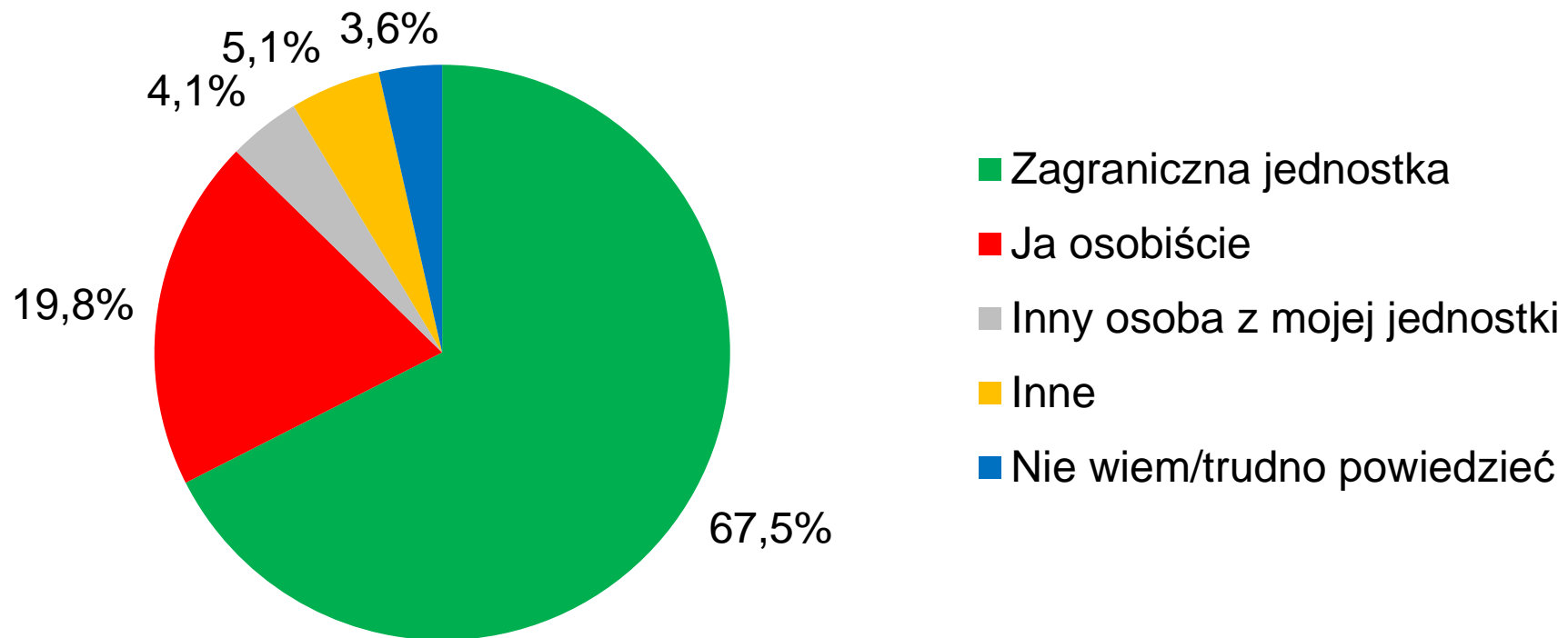

Budżety

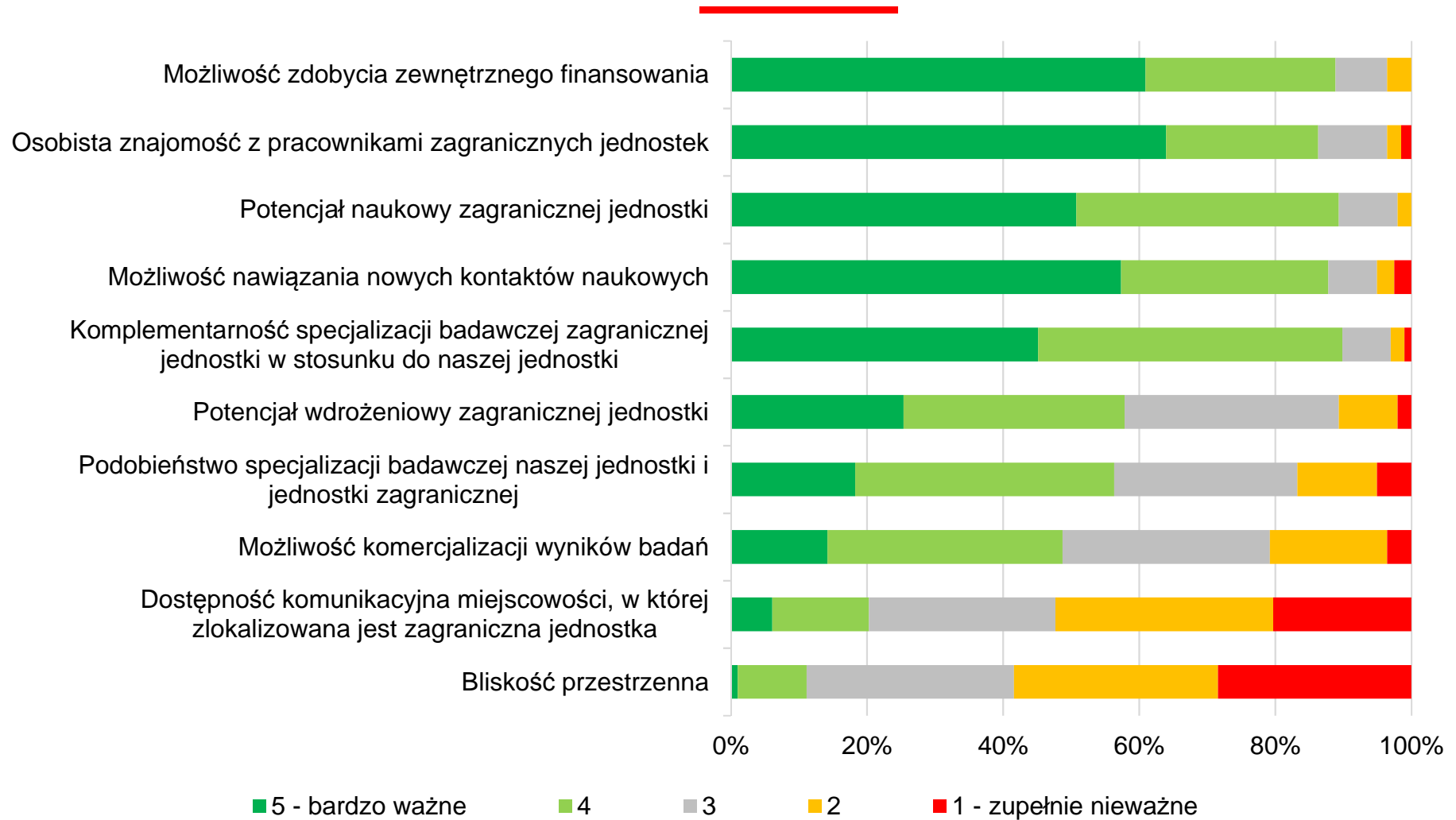
ŚREDNIA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA DLA POLSKICH PARTNERÓW PROJEKTÓW ERA-NET

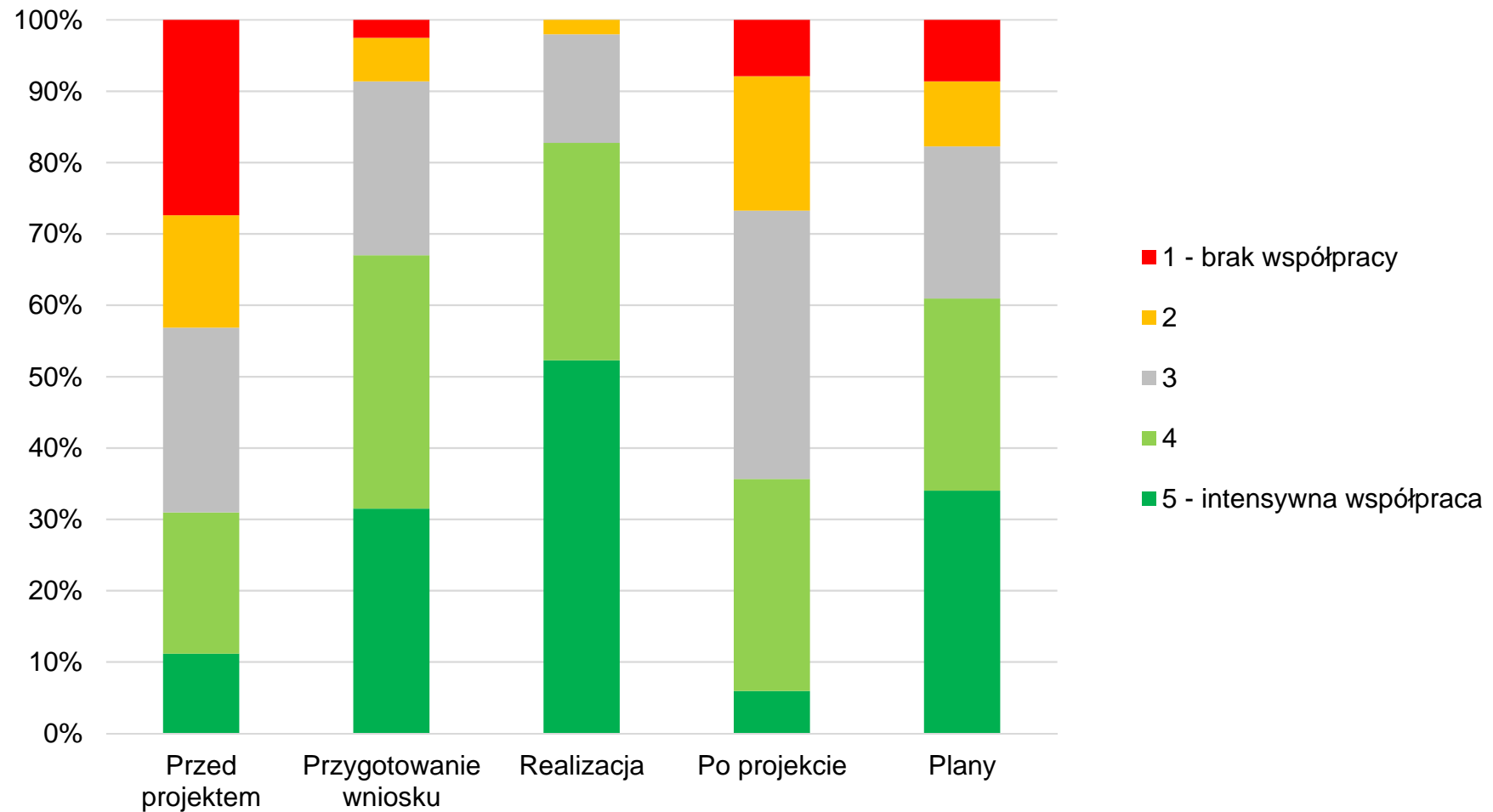
Kto inicjuje projekty ERA-NET?

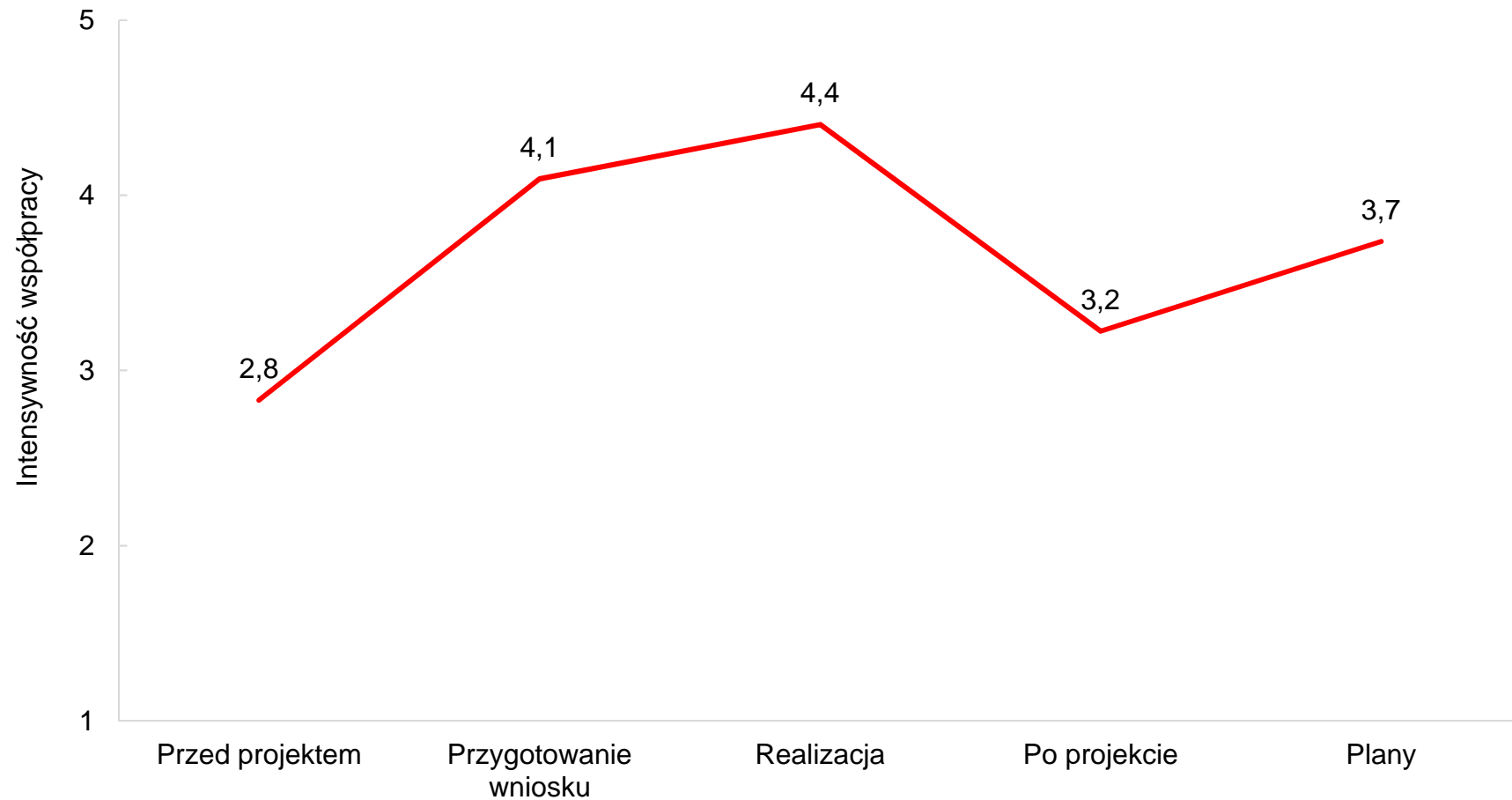
Co skłania do współpracy międzynarodowej?

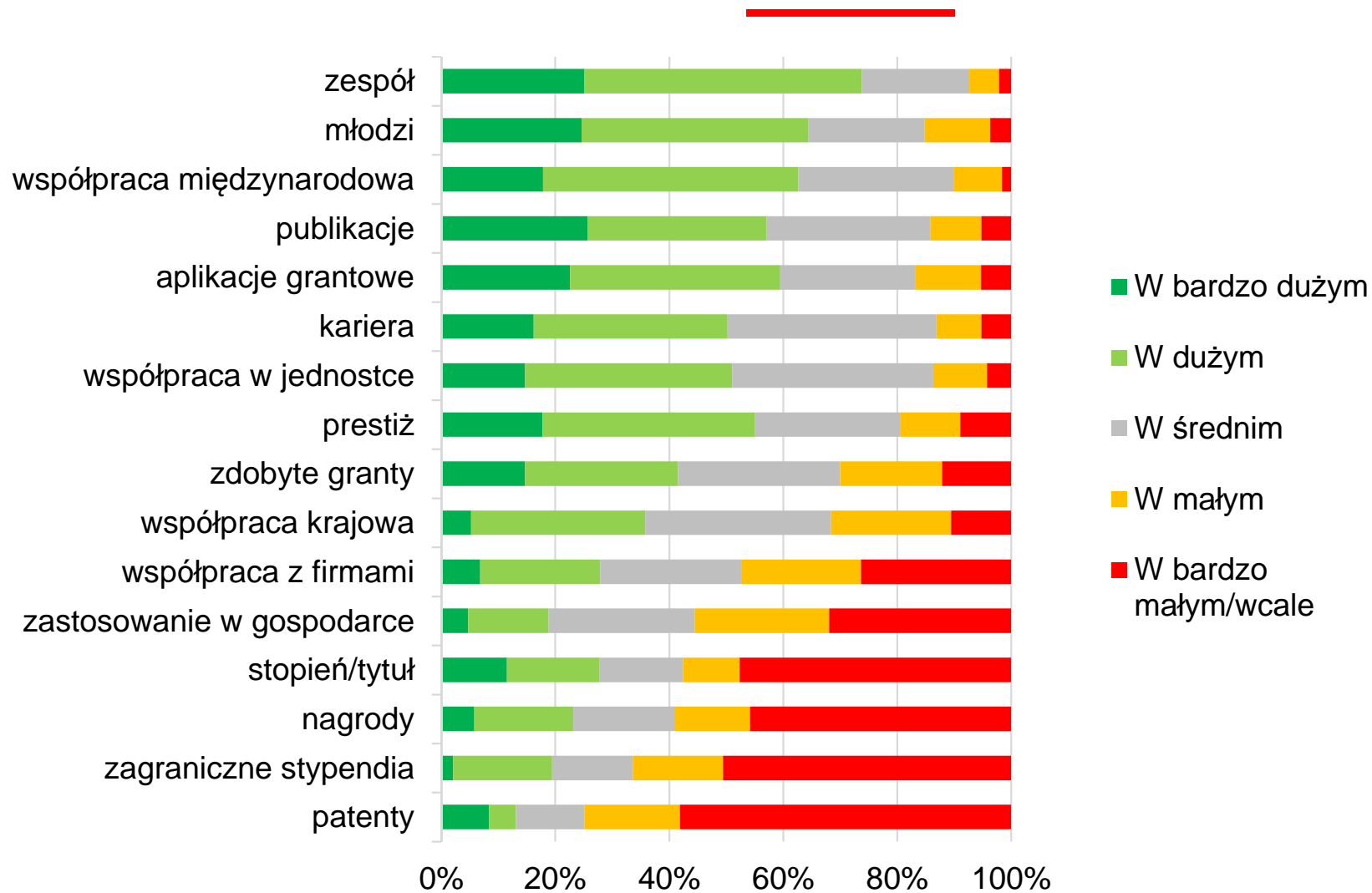
Intensywność współpracy na różnych etapach projektu – współpraca ze „zwykłymi” partnerami

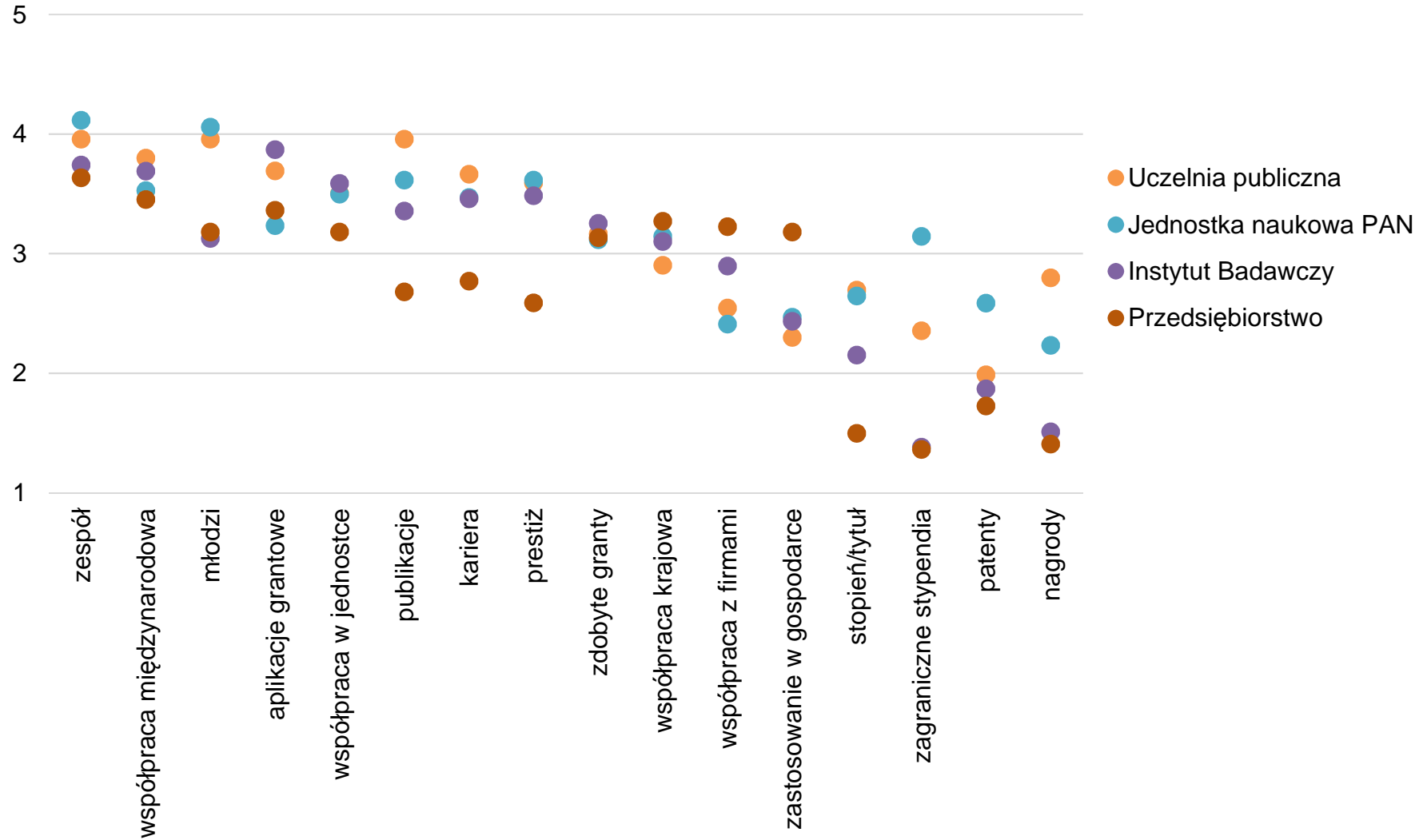
Intensywność współpracy na różnych etapach projektu

Efekty realizacji projektu w ramach ERA-NET

Efekty – różnice między typami beneficjentów

Efekty – analiza quasi-eksperymentalna

	Zmienna objaśniana:					
	Granty	6-7FP, H2020	Patenty	Publikacje	Artykuły	Nagrody
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Finansowany	0.08 (0.28)	0.02 (0.06)	-0.10 (0.19)	-1.47 (2.81)	0.27 (1.66)	-0.29 (0.23)
Okres po	-0.27 (0.26)	-0.11** (0.05)	0.20 (0.18)	13.04*** (2.68)	10.86*** (1.59)	0.08 (0.22)
Inne granty						
Efekt - DiD	-0.16 (0.39)	0.21** (0.08)	0.06 (0.26)	-1.61 (3.97)	-3.72 (2.35)	0.44 (0.33)
Stała	1.66*** (0.19)	0.14*** (0.04)	0.35*** (0.12)	14.66*** (1.89)	8.02*** (1.12)	0.71*** (0.16)
N	638	638	638	638	638	638
R ²	0.01	0.02	0.01	0.06	0.09	0.01

*p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

Wnioski (1)

- Atrakcyjność programów ERA-NET względem programów krajowych dotyczy trzech aspektów. Po pierwsze, w programach ERA-NET współczynniki sukcesu (relacja wniosków dofinansowanych do ogólnej liczby wniosków złożonych) polskich wnioskodawców są wyższe niż w programach krajowych. Po drugie, oczywistym czynnikiem wyróżniającym ERA-NET jest wymiar współpracy międzynarodowej. Po trzecie, ERA-NET pozwala na realizację projektów, które znajdują się na granicy badań podstawowych i stosowanych.
- Realizacja projektów ERA-NET przyczynia się przede wszystkim do osiągnięcia efektów naukowych, w tym także dotyczących rozwoju karier naukowych i potencjału naukowego, a w małym stopniu do komercjalizacji wyników działalności badawczo-rozwojowej. Wśród projektów ERA-NET, w których uczestniczą jednostki z Polski, projekty w zakresie nauk inżynierskich i technicznych stanowią grupę najliczniejszą i zarazem przynoszącą największe korzyści.
- Poszczególne programy ERA-NET różnią się osiąganymi efektami.

Wnioski (2)

- Wyniki analizy quasi-eksperymentalne wskazują na wystąpienie istotnego statystycznie i merytorycznie wpływu otrzymania grantu ERA-NET na uzyskiwanie innych grantów ze środków programów ramowych. Każde pięć grantów ERA-NET uzyskanych przez polskich wnioskodawców przyczynia się do jednego dodatkowego zdobytego grantu 6-7FP/H2020 w okresie pięciu lat od rozstrzygnięcia konkursu ERA-NET.
- Dystrybucja wsparcia w ramach ERA-NET nie wywołuje efektu św. Mateusza – w tym przypadku nadmiernej koncentracji grantów w rękach beneficjentów ERA-NET. Zarówno skuteczni, jak i nieskuteczni wnioskodawcy zdobywają inne granty i często realizują jednocześnie więcej niż jeden projekt.
- Udział polskich podmiotów w międzynarodowym konsorcjum projektowym realizującym projekt w ramach ERA-NET w wyraźny sposób przekłada się na rozwój ich sieci współpracy międzynarodowej. Dotyczy to zarówno zacieśniania współpracy z podmiotami już wcześniej współpracującymi, jak i z partnerami poznanymi w toku przygotowania i realizacji projektu.

Wnioski (3)

- Motywy realizacji projektów ERA-NET to, po pierwsze, czynnik podażowy – tj. możliwość zdobycia finansowania zewnętrznego w konkursach na projekty międzynarodowe. Po drugie, motywatorem jest też wizja korzyści merytorycznych związanych ze współpracą z jednostkami. Trzecim motywem jest osobista znajomość z potencjalnymi zagranicznymi partnerami.
- Współpraca międzynarodowa w projektach ERA-NET w większości przypadków nie sprawia istotnych problemów. Istotne problemy występują jedynie w przypadku 6-7% projektów.
- Najczęstszymi inicjatorami zawiązywania współpracy, która skutkuje uzyskaniem grantu ERA-NET są przedstawiciele zagranicznych jednostek. Polskie jednostki naukowe nie mają rozbudowanych i sformalizowanych strategii współpracy międzynarodowej. To jakie granty międzynarodowe są realizowane w jednostce, jest pochodną sieci osobistych międzynarodowych kontaktów jej pracowników oraz zaproszeń do projektów spływających od zagranicznych partnerów.

Wnioski (4)

Główne problemy związane z ubieganiem się o środki z Programów Ramowych to:

- Niewystarczająco rozwinięte sieci współpracy międzynarodowej
- Brak środków na nawiązywanie i podtrzymywanie współpracy
- Duża konkurencja – niskie współczynniki sukcesu
- Niekorzystne zasady finansowania wynagrodzeń członków polskich zespołów badawczych w programach ramowych
- Niska podaż partnerów z sektora przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych chcących uczestniczyć i mających potencjał do uczestniczenia w programach ramowych
- Słabo rozwinięty sektor przedsiębiorstw wysokich technologii
- Wąsko sformułowane tematy badawcze i mały wpływ polskich jednostek na ich formułowanie
- Mały potencjał organizacyjny do koordynowania dużych projektów międzynarodowych
- Brak infrastruktury umożliwiającej pełnowartościowy udział w telekonferencjach

Wnioski (5)

- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tzw. Ustawa 2.0) (Dz.U. 2018 poz. 1668) nie ma istotnego wpływu na realizację przez NCBR programów międzynarodowych. Zidentyfikowano natomiast dwa oddziaływania na potencjalnych beneficjentów takich programów. Potencjalnie pozytywne oddziaływanie Ustawy 2.0 na współpracę międzynarodową wynika z przyjętych zasad ewaluacji, a w szczególności liczby punktów przyznawanych za publikacje wieloautorskie. Potencjalnie negatywne oddziaływanie Ustawy 2.0 na współpracę międzynarodową nie jest związane z jej treścią, ale sposobem wdrażania, zwłaszcza na poziomie jednostek. Z opinii części respondentów wyłania się obraz chaosu organizacyjnego, dezinformacji i rosnących obciążeń administracyjnych.

Wnioski (6)

- Komplementarność konkretnych programów ERA NET z innymi instrumentami na poziomie międzynarodowym i krajowym może być istotnym kryterium oceny efektywności uczestnictwa NCBR (Polski) w realizacji programu.
- Obecnie najwyższy poziom komplementarności z instrumentami na poziomie międzynarodowym prezentują programy ERA-NET w dziedzinie ochrony wód i powietrza oraz w dziedzinie nauk medycznych. Programy ERA-NET realizowane w obszarze nauk medycznych, technologii i nauk rolniczych są w największym stopniu zbieżne z ofertą krajową NCBR, a w szczególności z programami strategicznymi Techmatstrateg, Biostrateg oraz Strategmed. Ze względu na różną skalę przedsięwzięć instrumenty te można uznać za komplementarne.

Rekomendacje (1)

- Kontynuacja zaangażowania NCBR w programy ERA-NET. W wersji optymalnej rekomendowane jest zwiększenie zaangażowania NCBR w tego typu programy, poprzez:
 - uczestnictwo w większej liczbie sieci tematycznych,
 - większe budżety przeznaczane na poszczególne konkursy,
 - rozszerzenie działań informacyjno-promocyjnych związanych z ERA-NET,
 - przyjęcie przez NCBR roli koordynatora co najmniej jednej sieci tematycznej ERA-NET.
- Stworzenie programu dofinansowującego nawiązywanie i zacieśnianie współpracy z zagranicznymi partnerami.
- Stworzenie programu wspierającego udziału w międzynarodowych platformach i sieciach mających wpływ na formułowanie tematów do konkursów w programach ramowych.

Rekomendacje (2)

- Opracowanie poradnika dla jednostek naukowych w zakresie optymalnego organizowania obsługi badań (zwłaszcza w celu ograniczenia zakresu zadań administracyjnych realizowanych przez pracowników naukowych oraz kierowników grantów).
- Zwiększenie wysokości dofinansowania wynagrodzeń w programie „Premia na Horyzoncie”.
- Utrzymanie komplementarności programu/inicjatywy międzynarodowej jako kryterium oceny efektywności lub zasadności uczestnictwa w tym programie/inicjatywie.
- Mapowanie inicjatyw komplementarnych na stronie internetowej NCBR w celu zwiększenia rozpoznawalności niektórych inicjatyw i ułatwienia rozpowszechniania ważnych informacji.
- Opracowanie systemu zbierania danych o wnioskodawcach i uczestnikach inicjatywy typu ERA-NET oraz uspołnienie zakresu zbieranych danych w ramach inicjatyw ERA-NET finansowanych przez NCBR i NCN.